

Nyugat-Magyarország elvesztése

Botlik József:
Nyugat-Magyarország
sorsa 1918–1921
Magyar Nyugat Kiadó,
Vasszilvágy, 2008.

Botlik József a szomszéd országokhoz csatolt magyarság történetének feldolgozása során – legújabb könyvében – Nyugat-Magyarország tragédiáját írta meg. A szerző tehát nagyon fontos és sajnos az anyaországi magyarság körében alig ismert témákat választott kutatásai tárgyául, jelentősen hozzájárulva ahhoz, hogy minél többen a teljes magyarságban gondolkodjunk, mind a trianoni határokon belül, mind azokon túl. Legújabb könyve is alapos kutatásra, forrásfeltárára épül, az olvasó tehát megismerkedhet Nyugat-Magyarország 1918–1921 közti sorsával.

A választott témát azonban csak a háború utáni Magyarország történetével együtt lehet tárgyalni, s a szerző fel is rajzolja azt a körképet, amelynek nagyon fontos része Nyugat-Magyarország elszakításának története. Ez pedig önmagában is nehéz feladat, mert az adott korszak történeti megítélése még napjainkra sem jutott nyugvópontra. A trianoni békeszerződés utáni jogos felháborodásból és keserűségből fakadó szenvedélyes, egyes tényeket néha figyelmen kívül hagyó véleményeket a marxista-leninista történészek tudatosan torzító, gyakran a magyarságot sértő, ugyanakkor kötelező érvényűnek kikiáltott megállapításai követték. A mértékadó álláspontok pedig szinte észrevétlenek maradtak e hangzavarban.

Ezt a szenvedélyes, elfogultságokból fakadó helyzetet jól szemlélteti Botlik könyvének első monda, amely a „Károlyi Mihály vezette budapesti, 1918. október 31-i államcsíny”-t említi. Károlyit én is történelmünk egyik csődöt mondott politikusának tartom, ugyanakkor hatalomra jutása nem tekinthető államcsínynek, miután a királlyal egyetértésben és nevében eljáró József főherceg nevezte ki miniszterelnökké, amit egyébként a szerző néhány oldallal hátrébb maga is megemlíti. A későbbiekben pedig azt írja, hogy Károlyi átadta a hatalmat „Magyarország népei proletariátusának”. Ez valóban így került be a köztudatba, de az utóbbi évtizedekben bizonyítottá vált, hogy ez nem igaz. Azt a lemondó nyilatkozatot, amelyből a szerző által is idézett kijelentés származik, Károlyi tudta és megkérdése nélkül hozták nyilvánosságra. A kommunisták tehát 1919. március 21-én államcsínnyel vették át a hatalmat. Károlyi bűne, hogy a kommunisták előretörését idejekorán nem akadályozta meg.

Azt kell látnunk, hogy sajnos napjainkig nem jutottunk túl azon a leegyszerűsítésen, mely 1918-at legfontosabbnak tartja, 1919-cel. Ennek szellemében a jobboldal mindkettőt elítélte, a baloldal pedig mindkettőt felmagasztalta. Közelebb járunk azonban az igazsághoz, ha a két eseményt megkülönböztetjük. 1918 parlamentáris demokráciát, köztársaságot akart, amelynek akár jobboldali kormánya is lehet, 1919 viszont proletárdiktatúrát. 1918-nak tehát van vállalható hagyománya, 1919-nek viszont semmi. Az 1918–1920 között lejátszódott magyar tragédiának tehát a kommunisták a fő bűnösei. A Botlik József által is joggal bírált, elhibázott katonapolitikáért is elsősorban a kommunisták a felelősek. A megérdemelten szidott Linder Béla hadügyminisztert ugyanis a kormány kilenc nap után menesztette, s a helyére kinevezett Bartha Albert kellő eréllyel és szakértelemmel látott hozzá a hadsereg újjászervezéséhez. Az ő intézkedései nyomán alakult meg később a székely hadosztály. A kommunisták azonban rögtön megindították ellene az aknamunkát, majd 1918. december 12-én egy fegyveres katonatüntetést szerveztek a megbuktatására. Az erélytelen Károlyi sajnos engedett a nyomásnak, és menesztette Barthát. Ezzel nemcsak a hadsereg újjászervezésének ügye pecsételődött meg, de a köztársaság, az ország sorsa is. Károlyival szakítottak legközelebbi munkatárai (Batthyány Tivadar, Lovászy Márton), s szembefordultak vele az addig lojális nemzeti erők is. Az említett katonatüntetés hatására, annak szemtanúja, Gömbös Gyula százados, a hadügyminisztérium munkatársa ezeket jegyezte fel: „Ettől a pillanattól kezdve ellenforradalmár lettem”.

A kommunisták azonban nemcsak a belpolitikai csődért, az oktalan vörösterorért felelősek, de a trianoni békeszerződés súlyos voltaért is. Ugyanis amikor a győztesek az új, tervezett határok megrajzolása, 1919 márciusa után úgy határoztak, hogy megadják a legyőzötteknek a lehetőséget utólagos észrevételeik megtételére, Magyarország párizsi meghívását a kommunista diktatúra miatt nem adták át. Így Németország és Ausztria megtehették utólagos észrevételeiket, aminek eredményeként Ausztria pl. megkapta a lehetőségét annak, hogy a délszlávoknak szánt Klagenfurt térsége ügyében népszavazást írjanak ki. S részben éppen a magyarországi bolsevista veszélyre hivatkozva ítélték az osztrákoknak Nyugat-Magyarország területét.

Ez esetben nem értem, a szerző miért hangsúlyozza olyan szenvedélyesen, hogy „Ausztria nem a Magyar Tanácsköztársaság léte” miatt kapta meg az említett területsávot. Mert ebbe igenis belejátszott a

Tanácsköztársaság léte, s nemcsak azért, mert az osztrákok erre is hivatkoztak, amint azt a szerző is említi, hanem azért is, mert Magyarország nem jelenhetett meg Párizsban – Ausztriával egy időben – utólagos észrevételei megtételére. Ezt csak jóval később, 1920 januárjában tehetette meg, aminek hatására pl. Lloyd George brit miniszterelnök kijelentette, hogy a határokat újra kell tárgyalni. Azonban már késő volt, mert a vesztesek említett meghallgatásai után a tervezeteket kihirdették. Azonban az Apponyi vezette küldöttség tevékenységének hatását ismerve nyugodtan állíthatjuk, hogy a bemutatott tények, mindenekelőtt a Teleki Pál készítette „vörös térkép” keltette hatás nem lett volna kisebb 1919 nyarán sem, ha azt a Magyar Köztársaság békeküldöttsége mutathatta volna be, amelynek egyébként – Károlyi februári kinevezése alapján – Teleki is tagja lett volna.

Mindezt azért tettem szóvá, mert úgy gondolom, hogy egy árnyaltabb történelmi háttér felvázolása sokkal drámaibbá tenné a nyugat-magyarországi felkelés történetének bemutatását, s azoknak a tiszteletreméltó fiataloknak a küzdelmét, akik vállalták a fegyveres harcot, melynek eseményeit Botlik József nagyon alaposan feldolgozta. Könyvének a felkelést tárgyaló fejezete rendkívül adatgazdag. Ugyanakkor az átlagolvasóra is gondolva talán helyesebb lett volna, ha ezt a hosszú fejezetet alfejezetekre bontja.

Az érdeklődő számára megannyi újdonságot jelent a terület megszerzésére irányuló osztrák törekvések összefoglalása, a terület múltjának ismertetése, Lajtabánság története, a soproni népszavazást megelőző diplomáciai tevékenység, hogy csak néhány érdekes kérdéskörre hívjam fel a figyelmet. Ajánlom tehát a könyvet mindenkinek, bíráló megjegyzéseimet pedig tekintsék mintegy a könyv kiegészítésének.

Salamon Konrád

Az **Írott Szó Alapítvány** (1092 Budapest, Ferenc körút 14. adószáma: 18090264-1-42) köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik adójuk egy százalékát az alapítványnak ajánlották fel.

Az alapítvány számára 224 461 forint érkezett.

Az összeget a Magyar Napló folyóirat kiadásának támogatására fordítottuk.

Bízunk jövőbeni támogatásukban is.

Rosonczy Ildikó
a kuratórium elnöke

Puskás – másként Borsi-Kálmán Béla:
Az Aranycsapat és a kapitánya
Kortárs Kiadó, Bp., 2008.

Puskás és/vagy Aranycsapat. Szinte nincs napjaink Magyarországon olyan ember, aki e két nevet/fogalmat, avagy nevet és fogalmat ne ismerné. A labdarúgás iránt nem érdeklődők is tudják, hogy valamikor az 1950-es években volt egy csapat, amelyet a világon szinte mindenütt Aranycsapatnak, (esetleg „Csodacsapatnak”) neveztek, és amely a nevét véglegesen bearanyozni remélt mérkőzésen, a világbajnoki döntőben alul maradt ellenfelével szemben. (Bern, 1954. július 4. /Nyugat-/Németország: Magyarország 3:2).

E csapatnak volt meghatározó alakja, csapatkapitánya Puskás Ferenc, a legtöbb embernek, szurkolónak, egyszerűen csak „Öcsi”, a közeli és régi barátoknak „Sváb”.

Hogyan vált a világ egyik – sokak szerint legjobb – labdarúgójává a kispesti grundokon felnőtt, az életét leginkább a labda – kezdetben rongy, majd bőr –, a barátok és a kártya, no meg a különböző méretű fröccsök társaságában eltöltő Puskás Ferenc? Aki, mint tudjuk, még Purczeld Ferencként látta meg a napvilágot, s sváb elei nyelvét csak később sajátította el, mert családja Kispesten már „elmagyarosodott”. Számára a magyarság legalább olyan fontos volt, mint a labda, ahogy a barátság is, a szándék, hogy másokon önzetlenül segítsen, a vagányosság és még sok minden más, ami nélkül nehezen boldogulhatt az ember az 1945 utáni Magyarországon.

Puskás Ferenc, „Öcsi” pedig itt, Európa közepén, egy 1920-ban mérhetetlenül megalázott és megcsónkított országban igyekezett „nagygyá válni”. Alig tizenévesen már a magyar válogatottban játszhatott a Kispest AC rendkívüli tehetséggel megáldott, rúgótechnikájában szinte utolérhetetlen játékosa. Ezek és tízezrek mentek ki a pályákra, stadionokba, hogy láthassák játszani őt, aki alig lőtt kevesebb gólt a magyar válogatottban, mint válogatottságának száma. Ritka nagy dolog! De nemcsak érte, hanem csapattársaiért is tízezrek keltek útra a pályákra és a stadionokba, hogy jegyet „szerezzenek” (mert Magyarországon az 1950-es évektől kezdve gyakorlatilag az 1980-as évek végéig az emberek nem vásároltak, lévén számos dolog hiánycikk, hanem „szereztek”: mérkőzésre jegyet, pacalt, cipőt, orkánkabátot stb.), és lássák Hidegkutit, Bozsikot, Czibort, Sándort, Kocsist, Szuszát, Grosicsot – és a sort lehetne folytatni –, akiknek játéka élményszámba ment.

S ez az élmény emberek százazreinek adott pillanatnyi szabadságérzetet. Egy-egy válogatott mérkőzés a